

Plačati mora zemljski davek, kupiti kolje, ki je ravno zadnji čas silno drago — pred 8 leti je veljalo tisoč hojkovih kolov 20 kron, sedaj se mora dati za nje 80 kron — in razne druge stvari. Delavci so vsi za tretjino dražji, in tudi posoda za vino je postala mnogo dražja. Vsak, kdor količkaj čuti z ubogim vinogradnikom, mora priznati, da vinogradniku že itak dovolj slaba prede, in da bi bila velika krivica, ako bi se mu naložilo še večje breme v obliki novega davka na vino. Potem je vinogradnik takorekoč uničen in sploh ne bo mogel obdelovati svojih goric. Kako naj jih tudi obdeluje, če mu pa ne vržejo nobenega dobička? Od česa pa naj živi?

Letos n. pr. vinogradniki svojega mošta niti tako drago niso mogli prodati, na kolikor je preračunjen vinski davek. Staro vedro so prodajali za 3 K. Bili so k temu prisiljeni, ker niso imeli potrebne posode. Tem se niti stroški za trgatve in prešanje niso povrnili, drugo delo je bilo vse zastoj. Kakš naj ti ubogi ljudje prenašajo še druga bremena!

V našem okraju je, kakor znano, letos pobila toča. Opravil sem vse delo in imel pri dveh majhnih goricah 180 kron stroškov, trgatve pa nobene, in je morebiti še dve leti ne bo. Delo seveda moram plačati kljub temu.

Iz navedenega je razvidno, kakva nesreča bi zadela z nameravanjem davkom na vino ubogega vinogradnika. Zato se je treba takemu vinskemu davku, ki bi vinogradnika še bolj oškodoval, kakor je že zdaj oškodovan, ustavljati ter ga preprečiti.

Kmetje niso krivi.

Govor poslanca Roškarja v državnem zboru dne 28. oktobra.

(Konec.)

V teh predlogih pa se zahteva ne le uvoz mesa, temveč razveljavo prepovedi uvoza sploh. Nočem izgubiti mnogo besedi, a rad bi vas vendar opozoril na to, da je uvoz mesa že sam (na sebi nevaren, da se s tem lahko uvedejo tudi razne kužne bolezni, to tembolj, ako bi se uvažala živa živina. Navesti hočem samo nekaj števil, kako je takrat izgledalo v Avstriji, ko je bil v Avstriji še dovoljen prost uvoz živine. Leta 1878. n. pr., torej predno se je še zaprla meja, je poginilo 1984 komadov živine vsled tega, ker se je vtihotapila kuga, leto za tem 4598 komadov, in tako je šlo naprej. Pozneje, ko se je zaprla meja, n. pr. leta 1882, poginilo je le 31 komadov živine, prihodnjega leta 1883 pa samo 14 komadov. Za to se je treba zavajati zaprtju meje, seveda vsled naših ugodnih zdravstvenih zakonov in njihove izvršitve. In sedaj se zahteva od gotove strani, da se naj meje zopet odprejo! Vidim v tem samo željo izvestnih ljudi, da bi kmeta čim prej tem boljše uničili in ga prisilili k izselitvi.

Gospoda, ako naj bo živina poceni, potem potrebujemo tudi ceno krme. Kako pa stvar v tem oziru stoji? V Mariboru n. pr. stane meterski stot krme 10 do 12 kron. Kako se to ujema s cenami živine? Vsak si lahko sam izračuna, da je pri teh cenah krme nemogoče, baviti se z živinorejo.

Nadalje potrebujemo cen kapital, ki ga doslej nismo imeli. Industrija ima v resnici cen kapital. Potrebujemo pa tudi zavarovanje proti izgubi živine. Za to se je, žal, še zelo malo storilo; bila pa bi stvar vlade, da bi se sama za to pobrigala in zavarovanje po sili izvršila. Potrebno je, da se kmeta, ki ga je zadela nesreča, zadostno podpira; to se bo gotovo izplačalo.

Avstrijsko prebivalstvo je od leta 1891 do 1900 naraslo za osem odstotkov, živinoreja pa samo za en odstotek. Te številke sicer ne bodo popolnoma natančne, a tudi ne velike napačne. Vem za gotovo, da — jaz sam sem pri tem ljudskem in živinskem štetju sodeloval — se je pač mnogo iz strahu pred davčnim vijakom finančnega ministra zatajilo. Saj je še več živine, kakor se je takrat naznanilo. Naraslanje stanja živine pa bi bilo lahko enako množitvi prebivalstva. Kajti imamo še mnogo polja, kojega obdelovanje se že dalje časa več ne splačuje, imamo še neobdelane pašnike in travnike, ki so samim sebi prepuščeni.

To vse bi se lahko izboljšalo, a k temu je treba več denarja. Menim, da je vlada in tudi mi dolžni, delati na to, da se za melioracije postavijo večji zneski, da pa tudi tistim hasnijo, v katerih rokah bi se lahko plodonosno naložili. Uverjen sem, da bi lahko še eno tretjino več živine redili kot danes. Ako se to zgodi, potem pa ne potrebujemo več tujega uvoza. (Pritrjevanje.)

Kateri so vzroki, da v živinoreji še nismo tako daleč napredovali? Pred vsem nizke cene prejšnjih let. Danes se peča vsak, komur je le mogoče, celo vsak vintčar pri ras z živinorejo, ker upa, da bo imel kak dohodek. Za kmeta samega je živinoreja tako nujno potrebna, da mora staviti vse na to, da jo poveča in ukrepi, da more dobiti iz nje več sredstev. A nizke cene pač niso nikoli v stanu, proizvajanje kake stvari povzdigniti, le primerne cene to lahko storijo. Ako bi se pa vse to izvršilo, kar se zahteva v predlogih gospodov socialnih demokratov, potem bi nastalo itako znižanje cen, da bi bila živinoreja sploh nemogoča. Nihče pač ni v stanu, dalje časa kaj proizvajati, kjer mora še sam povrh plačati, najmanj kmet, ki tiči že itak do grla v dolgovi.

Naša dolžnost je, donosnost ohraniti; pomagamo tudi v tem, da se bodo prej omenjene poljanje pravile, potem bomo gotovo lahko imeli zadostno sta-

nje živine. Nekaj je posebne važnosti in potrebno, ako hočemo skupaj delovati in se stvari poprijeti, da se res ublažijo draginjske razmere, in to je: proizvajalci in operabilitelji se morajo zblizati, morajo poskusiti, stopiti skupaj in delati brez medkupčije. Ako ne pride do tega, tudi ni druge pomoči; kajti, ako bi se, kakor se zahteva, dovolila pošiljatev iz tujih držav, bi prišli v poštev le veletržci in ne mali trgovci, ki se s tem ne morejo pečati. Zahtevati in doseči se mora, da se voznine znižajo, in ne smejo se, kakor se sedaj hoče, tarife južne železnice, ki so že itak najvišje, še znova povišati. (Pritrjevanje.) Tudi je treba skrbeti za to, da industrija in kmetijstvo skupaj nastopata. V Avstriji more le eno drugo podpirati, eno drugo izpopolniti. Ako bi skrbeli samo za industrijo, kaj se naj zgodi potem s številnim kmečkim ljudstvom? Ako se za to ne skrbi, da se tudi to ohrani in napreduje, svoje pridelke izboljša in doseže ugodne dohodka, potem mora istočasno tudi industrija nazadovati; kajti kmetje so zelo dobri odjemalci industrijskega blaga, in bi radi krili svoje potrebe, da bi le imeli sredstev za to. Toča za kmeta velja vedno pravilo: Ne kupi, česar ne potrebuješ, ampak to, česar ne moreš pogrešati. Nočem tega tudi drugim stanovom podtikati, a vprašanje je vendar, če ne velja to pravilo večih tudi za druge stanove. Ako bi si pa mogli to kupiti, kar potrebujemo, bi imeli iz tega tudi druge gospodarske koristi: v marsikaterem oziru bi lahko negovali svoje nasade in več proizvajali, kakor se danes godi. Skupno postopanje industrije s kmetijstvom je torej neobhodna potreba: kmetovalec bi bil najboljši uporabitelj industrije in industrijski delavec najboljši uporabitelj kmetijstva. V tem bi bila najboljša pot, za katero moramo skrbeti. Povišanje naših izdelkov bi pa res rad postavil nasproti povišanju plač in dneve. Najraznovrstnejše industrijsko blago je v ceni zelo poskočilo, ravno tako vsa plačila, ta so poskočila najmanj za 25 do 50 odstotkov in še višje, naše cene pa so poskočile le za 10 odstotkov (Posl. dr. Korošec: k večjemu), k večjemu 10 odstotkov, pogosto tudi precej manj.

Dovolite mi gospoda, da še čisto kratko omenim razmere, kakor si stojijo nasproti.

Vse sosednje dežele se trudijo, da si ustanovijo svojo industrijo, in to po vsi pravici. Kakšne bodo posledice, je razvidno. S časom bo in mora postati produkcija (proizvajanje) prevladila. Konkurenca je danes že velika. Ali smo naj potem, ako nastane kriza, mi tisti, ki moramo nositi krivdo in se radi tega pokoriti? Ne verjamem. V mestih in industrijskih krajih se slišijo vedno tožbe, da primanjkuje dela. Tega pri nas na deželi ni. Pri nas imamo ravno nasprotno, nam manjkajo samo delavci. Ali bi se to ne dalo izjednati? Naj vživa tudi kmet isto varstvo in iste pravice, kakor drugi stanovi, potem se bo njegov položaj gotovo v toliko izboljšal, da bodo ostali delavci z veseljem na deželi.

Dokler pa kmet ne more svojih delavcev tako plačati, kakor lahko stori to meščan in industrijec, tako dolgo ni mogoče zadržati delavcev na deželi.

Še čez neko drugo točko bi se pritožil. Pogosto se zgodi, da se delavci pač povrnejo zopet na deželo; to se zgodi navadno takrat, ko so že tako stari, da ne morejo več delati, in postanejo zopet breme domačega ljudstva, občine. Nova domovinska postava tozadevno ni dovolj odpomogla. Bridko je gledati tiste elemente, ki so bili celo življenje na tujem, in pridejo potem v starosti v svoje domovinske občine nazaj svojim bratom v nadlego.

Objubil sem, da bom kratko vse razložil, zato hitim h koncu in prosim vse gospode, naj glasujejo za predlog, ki ga je stavila krščansko-socialna stranka. Ako sledimo stvari po tam nastavljenih načelih, menim, da lahko zagotavljam, da pridemo do sklepa, ki bo koristil ljudstvu sploh, avstrijskemu ljudstvu pa še posebej. S tem končam. (Živahno pritrjevanje.)

Politični ogled.

— Državni zbor. Odseki delujejo prav pridno, a zbornica sama še ni imela seje. Poljaki se trudijo na vso moč, da bi spravili državni zbor zopet do delovanja. Ta teden imajo pogajanja z nemškimi strankami. Kakor hitro mine nemška nadutost, kakor hitro priznajo v vsem in vsakemu Slovanu ravnopravnost, pa bo državni zbor delaven. Toda tlačiti se Slovani več ne dajo, služiti nočejo nikomur več. Nemška prenapetost povzroča vsem avstrijskim narodom veliko škodo, ker vsled njihovega zadržanja ne pride do miru v državi in ne do dela v državnih zbornicah.

— Na Ogrskem je zanimivo to, da se bo Kossuthova stranka razcepila, in sicer bo zmernejši del stranke ostal pod vodstvom Kossutha, brezobzirnejši (radikalni) del pa pod vodstvom zborničnega predsednika Justha. Za Weckerlovo ministrstvo še vedno ne morejo najti pravega naslednika.

— Grško. Že pretečeno poletje smo pisali o nekem upornem gibanju med grškim vojaštvom. Povod temu gibanju je dalo nesrečno krečansko vprašanje. Ofek Kretz spada namreč pod Turčijo, večina prebivalcev pa so Grki, ki bi se radi združili z Grško. Pozivljena Turčija pa seveda tega ni dopustila in se je že pripravljala na vojsko z Grško. Ta pa ni bila priprava. Grško vojaštvo vali krivdo za to na kraljeve prince, ki so poveljniki vojske. Nezadovoljnost med vojaštvom je tolika, da so morali

princi odložiti svoje časti in se je pred kratkim tudi govorilo, da bo odstopil sam kralj. Med tem pa, ko se je zdela zadnje dni, da se je vihar nekoliko polegel, so pa kar naenkrat sporočili listi, da se je uprlo nekaj mornariških častnikov pod poveljem nadporočnika Tybalda, ki so se hoteli polastiti pirskega arzenala. Na istem mestu, kjer se je pred več kot dvatisoč leti bila slavna vojska med Grki in Perzijanci, se je vnela pravzaprav vojna med uporniki in kralju udanimi četami. Uporniki so bili sicer kmalu premagani, vendar so povzročili precej škode na nekaterih ladjah in potem ušli na neki torpedovki. Ranjenih in umorjenih je bilo v tej bitki več mornarjev. — Večino upornih častnikov so že vjeli, med njimi tudi njihovega poveljnika Tybalda. S Tybaldovo revolucijo so bili v zvezi visoki parlamentarni in vojaški krogi. Ko se bo vršil proces proti vstašem, bodo prišle na dan presenetljive stvari. — Dne 6. t. m. se je vršil v Kefaloniji, domovini Tybaldovi, ljudski shod, na katerem se je protestiralo, da je obtožen Tybaldos radi veleizdaje; poudarjalo se je, da noben Kefalonec še ni bil nikdar veleizdajalec.

Mala politična naznanila.

Dne 5. novembra: Dalmatinski cesarski namestnik Nardelli je baje za časa svojega bivanja v Dubrovniku, priporočil uradom, posluževati se hrvaščine kot uradnega jezika, ker se italijanskega v kratkem po uradih ne bo nič več rabilo. — V Bukareštu na Rumunskem so se vršile dne 1. t. m. velike demonstracije socialnih demokratov, ker je zaprla policija socialno-demokratskega voditelja Rakovskega. Množica je napadla policijo s kamni, ta pa je potegnila sablje. Pri spopadu je bilo mnogo oseb ranjenih. — Ruska carica bo baje bivala drugo polovico zime v Italiji.

Dne 6. novembra: Češki listi javljajo, da bodo češki železničarji v obrambo narodne enakopravnosti na državnih železnicah pričeli pasivno resistenco. — Cesar je sprejel dne 4. t. m. v avdijenci nova tajna svetnika, bivša ministra Začka in Brafa. Cesar jima je dejal: „Zahvaljujem se Vama za Vajino delo, obnašala sta se vedno pravilno, ostavke pa ne morem odobravati. Vidva bi morala vstrajati, potrebe vajinega odstopa ne priznavam.“ — Vodja goriške agrarne stranke, dr. Franko, se je vodstvu odpovedal.

Dne 7. novembra: Srbski prestolonaslednik Aleksander obišče prihodnji teden vsled povabila bolgarskega carja. — Francoski katoličani ustanavljajo zasebne šole, ker škofje prepovedujejo obisk državnih šol, če ne izpremene učnih knjig. — Japonsko-ameriška zveza je, kakor poročajo listi, gotova stvar. — V Koreji je tako veliko razburjenje, da se boje ustaje.

Dne 8. novembra: Kakor poročajo iz Carigrada, da Turčija od milijonov, katere je prejela od Avstrije za mohamedance v Bosni in Hercegovini 2 milijona, in sicer 1 milijon za kulturne namene, 1 milijon pa za povratek onih mohamedancev, ki so pobegnili iz Bosne in Hercegovine. — Ruski car je potrdil pravila vseslovenske banke. — Španske čete so vzele v Maroku brez vsakega boja važno točko Hidu. — Mesto Ardebyl v Perziji so zasedli revolucionarji. Veliko prebivalcev je ubitih in skoro celo mesto oropano.

Dne 9. novembra: Nadomestna volitev za mesto umrlega goriškega poslanca Jeriča se bo vršila še tekoči mesec. — Nemški cesar je izdal odlok, ki dvoboje v armadi zelo omejuje. — Cesar je danes sprejel v posebni avdijenci ministrskega predsednika Bienertha, zunanjega ministra Aehrenthala, trgovskega ministra Weiskirchnerja in ogrskega ministrskega predsednika Weckerleja.

Razne novice.

* Iz šole. Na ljudski šoli v Siele-Verhe je stalno nameščen Franc Sinigoj, stalni učitelj pri Sv. Jerneju pri Muti. — Na ljudski šoli v Radvanju je stalno nameščena uč. suplentinja Karolina Cizelj. — Stalni učitelj pri Sv. Jakobu v Slov. gor. Jurij Arnuš je stopil v pokoj.

* Delavstvo! Zvršilni odbor slov. krščansko-socialnega delavstva sklicuje sporazumno z načelništvom „Jugoslovenske strokovne zveze“ za nedeljo, dne 28. novembra 1909 vseslovenski delavski shod! Sicer je bilo že letos III. vseslovensko delavsko zborovanje, a ker so izjavile naše delavske organizacije željo, naj bi se letos vršilo še eno vseslovensko delavsko zborovanje, ustreza Zvršilni odbor izraženi želji. Pri sestavi sporeda se je šlo Zvršilnemu odboru pred vsem za to, da seznanijo javnost z novo ustanovljeno „Jugoslovensko strokovno zvezo“, sad III. vseslovenskega delavskega shoda. Potrebno je tudi, da se izpremeni organizacija slovenskega krščansko-socialnega delavstva. Do 15. nov. naj naznani vsaka naša organizacija, koliko vstopni naj se ji dološlje, ker bo vstop dovoljen le proti vstopnicam, ki se bodo glasila na ime vsakega udeleženca. Kjer ni organizacije, naj se vsak, ki se želi shoda udeležiti, obrne na Zvršilni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva in priloži znamko za 12 vinarjev, da se mu dološlje vstopnica. Vseslovenski delavski shod se vrši v Unionu. Začetek točno ob 9. uri dopoldne. Konec približno opoldne. Obravnavalo se bo: